

ZWERFVUIL

JOHAN BORDEWIJK

ZWERFVUIL

en andere verhalen

2013

UITGVERIJ DE BROUWERIJ

MAASSLUIS

© 2013 Johan Bordewijk
www.johanbordewijk.nl

Omslagontwerp: Michael Tak
www.takkemike.nl

Auteursfoto: Hannie van Herk, Boekblad.nl

B R A I N B O O K S
www.uitgeverijdebrouwerij.nl

ISBN: 9789078905677

NUR: 303

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door printouts, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Aan mijn ouders

INHOUD

9	Zwerfvuil
19	Anne alleen
23	Escargots
34	Twee paarden
39	Gelukzalig reizen per trein
44	Timing
52	Bert schrikt
60	De belofte
65	Jantje Beton
75	Gepakt
81	Jonathan
92	Mens erger je niet
102	De schoen
107	Meeuwen
115	Pyke
119	Witbrood
130	Wat ik achterlaat
140	Bevrijding
149	Verantwoording

ZWERFVUIL

Elize kijkt op uit haar krant als Nathan omhoog komt uit zijn stoel. Met stramme passen loopt hij naar het raam, in de erker strekt hij zijn rug. Zijn leven is er niet eenvoudiger op geworden.

Elize probeert een glimlach. Zo overtuigt ze zich ervan dat het goed was hiernaartoe te verhuizen, nu drie maanden geleden.

Nathan kijkt de straat in en draait zijn hoofd van links naar rechts, met korte schokkende bewegingen.

‘Ziet er keurig uit.’

‘De straat?’ vraagt Elize.

Zijn hoofd nijgt naar voren, de schouders hangen af. Hij heeft de handen in de zakken. Deze houding kent ze zo goed. Nathan is lang, rechtop torent hij twee koppen boven haar uit. Hij is altijd onhandig geweest met die lengte.

‘De tuinman doet zijn werk goed,’ zegt hij.

‘Netjes is het hier wel.’

En doodsai.

Het raam gunt haar een blik op een man in een rode overall die tussen de rozen van het plantsoen staat. Op zijn overall prijkt de naam van het hoveniersbedrijf.

Ze denkt aan het oude huis met de ruime gang, de brede deur, het souterrain en de bel-etage. De koele hal en de diepe tuin.

De tuinman merkt dat Nathan naar hem kijkt, hij steekt een hand op. Nathan groet terug.

‘Een vriendelijke man,’ zegt hij.

‘Hij komt ook vaak met Bert, zijn hulpje die niet helemaal goed is.’

Nathan haalt wrevelig zijn schouders op. ‘Hoezo?’

‘Die geestelijk gehandicapte jongen. Met dat grote mannenlijf, maar de blik van een kind. Hij noemde me oma,’ vult Elize aan.

Verstoord kijkt Nathan om, zijn ogen staan verward. Hij schudt zijn hoofd en keert dan weer terug naar de straat.

In het oude huis, het vertrouwde huis in de stad, stond Nathan ook regelmatig voor het raam, met net als nu de handen in de zakken. Dit voorjaar zei hij plotseling: ‘Daar heb je die jurk weer. Een man in een jurk.’ Een knor in zijn stem, rimpels in zijn voorhoofd.

Wat doet die hier, wist Elize. Ze zei: ‘Het is geen jurk, dat weet je best.’

‘Zo’n Turks ding, hoe heet dat dan?’

Elize was naast hem komen staan. Nathan wreef met zijn hand over zijn wang. Rechterhand over zijn linkerwang, duim tegen zijn kin. Ze hoorde de stoppels raspen. Hij schoor zich de laatste tijd steeds slordiger. Samen keken ze naar de voorbijganger. Een gezette man met een korte witte baard. Een keppeltje – heette dat bij Turken ook zo? – op zijn hoofd. Bedaard stapte hij voorbij.

‘Hij woont hier om de hoek,’ zei Elize.

‘Daar waren het altijd al mindere huizen.’

Nathan beefde, zijn wereld was zo broos geworden.

Elize was die man met zijn vrouw eens tegengekomen in de supermarkt. Beiden omvangrijk en verlegen, ze groetten voorkomend. De man haalde een doos theezakjes uit het schap, zijn vrouw nam het van hem over en gaf commentaar in een rap gebrabbelde taal waar Elize niets van verstond, en zette de thee terug. Opnieuw pakte hij de doos en legde die in de winkelwagen. Druk gebarend en pratend wendde hij zich tot zijn vrouw en met

een schok duwde hij de kar verder. Bij de koffie herhaalde zich de scène. Dat gekibbel, Nathan kon ook zo eigenwijs zijn. Elize moest zich tot haar eigen boodschappen bepalen, hoe graag ze ook het zacht snaterende echtpaar gevolgd was. De man draaide zich naar haar om, lachte schuchter en boog zijn hoofd. Elize knikte terug, keek snel op haar lijstje. Thee.

‘Hij houdt het hier fatsoenlijk,’ onderbreekt Nathan haar gedachten.

Even is Elize in de war. De tuinman, begrijpt ze.

‘Niet alleen de tuinen,’ vervolgt Nathan. ‘Hij ruimt ook het zwerfvuil op. Hij komt regelmatig langs met zo’n tang aan een steel, zo’n grijpding.’

‘Geen vuil te zien.’

Elize staart in haar krant. En geen geluid te horen, anders dan de wind en de vogels. Vroeger hoorde ze geluiden van lachende mensen op straat, een langs het huis rijdende brommer met dat snerpande geluid waarvan Nathan ineen kromp. Of rumoer van een groepje jongens. Op rustige zomeravonden wanneer de avond viel als regen in de woestijn, kon je ze horen roepen. Nathan keek dan verstoord op uit zijn boek. Overdag klonken stemmen door de muur, de kinderen van de burens. Elize hoorde hen lachen en gieren. Ze stelde zich voor hoe ze spelend en elkaar kietelend over de grond rolden en kon niet nalaten te glimlachen.

Nathan was stellig geweest, hij wilde weg. Het was rommelig in de wijk, klaagde hij. Overal lag vuil. De burens kenden ze amper, een jong stel met huilende kinderen. Woonhuizen werden kantoren; een prima prooi voor inbrekers. Donkere mannen gluurden naar binnen. Nathan wreef over zijn wang.

Kende hij dan mensen bij wie ingebroken was, had Elize ge-

vraagde. Dat hoefde niet, iedereen wist toch dat het gebeurde.

Er kwam een alarmsysteem in huis.

Diep in Elize ontwaakte verzet. Die panische, radeloze blik in zijn ogen wekte haar woede. Waar was de beheerste en weloverwogen Nathan van vroeger gebleven? De daadkrachtige Nathan.

Er was in de straat ook een auto uitgebrand. Zo'n grappige eend. Dat was de druppel, had Nathan gezegd.

Twee weken later reden ze door 'Park Grevendael'. De wijk uit de glimmende folder lag tussen de weilanden. Identieke vrijstaande huizen, gebouwd in twee bogen om een plantsoen. Centraal gelegen een appartementencomplex, met op de begane grond een winkel voor dagelijkse boodschappen.

Een hek rondom met een poort en een portier. Ze dacht aan joodse nederzettingen in bezet gebied.

Frits, hun jongste zoon was mee, hij fluisterde: 'Dit meen je niet!'

Toen Nathan het uniform van de portier zag, glimlachte hij. Beleefd vroeg de man bij de hoofdingang naar de reden van hun bezoek en liet hen vervolgens binnen. Het was voorjaar, alles stond vol in blad, fris lentegroen. Bomen met grote kronen. In de wijk was het groen 'volgens een ecologisch concept ontwikkeld', pochte de folder van de projectontwikkelaar, daarom was gekozen voor volgroeide bomen. De long van de wijk.

Nathan voelde zich direct thuis. De bouwstijl van de huizen was vertrouwd, was vooroorlogs.

De makelaar stond te wachten bij het te koop staande huis dat uitkeek op het plantsoen, op de bankjes die daar stonden. Nathan stelde zich voor hoe hij daar met de kleinkinderen zou gaan wandelen.

'Vorige week op het tuinfeest van Lodewijk had ik het er met Gerard over.'

Weer wekt Nathan Elize uit haar gemijmer. Dat heeft ze de laatste tijd vaker, dat haar gedachten afdwalen naar het oude huis en de manier waarop ze dat verlaten hebben. Nathan opgetogen, zij in dubio.

Gerard, die zich Zjéaar laat noemen, denkt Elize.

Nathan vervolgt: ‘Het was warm, we zaten in de schaduw. Gerard had me net een Chardonnay ingeschonken. Hij zei dat we het getroffen hebben hier.’

Willem staat naast het wachtlokaal en tikt tegen zijn pet. ‘Goedemorgen meneer en mevrouw Van den Akker.’

Nathan heeft de Jaguar langzaam tot bij het hek gereden. Hij groet de portier, Elize houdt haar blik strak vooruit en groet niet.

De poort draait open. Nathan rijdt stapvoets door de lege laan. Verderop staat een paal met een camera. Hij wijst ernaar.

‘Zo kan Willem zien dat we goed aankomen, en tegelijkertijd de omgeving in de gaten houden.’

Willem. Alsof die vreselijke portier een vriend is.

‘Soms lijkt het hier op een luchtplaats van een gevangenis,’ zegt Elize.

‘Hoe kom je daarbij, de gevangenis is juist daarbuiten. Daar lopen criminelen rond.’

Elize knijpt haar handen tot vuisten, de nagels steken in haar handpalmen. Het doet pijn. Dat heeft ze nodig om te bewijzen dat ze echt is, dat ze leeft, echt leeft en niet een dood popje in een poppenhuis is, omringd door tinnen soldaatjes. Soms kan ze niet geloven dat ze in een afgesloten wijk woont met een uniform bij de ingang. Verbijsterend. De oorlog is toch allang voorbij. Ze wil uitbreken, iets gek doen, iets waar Nathan van schrikt. Om hem duidelijk te maken hoe overdreven bang hij is.

Vroeger was hij doortastend en charmant. Recht op zijn doel af had hij haar veroverd. Haar vader had twijfels gehad, goede

voorzichten vond hij niet voldoende. Zekerheden waren beter. Nathan had de voorzichten meer dan waargemaakt, afkomstig uit de middenstand was hij opgeklommen tot de gegoede burgerij.

Nathan stuurt de auto de oprit op. Hij loopt gebogen voorlangs en opent haar portier.

‘Dat hoeft helemaal niet. Ik kan zelf uitstappen,’ protesteert ze kribbig.

‘Ik zorg graag goed voor mijn meisje.’

Even is de charmante Nathan terug. Elize vergeet haar wreevel en wordt warm. Ze legt haar hand in zijn uitgestoken hand. De kracht is eruit verdwenen, ze moet zichzelf afzetten om op te kunnen staan. Ze laat hem de illusie dat hij haar leidt.

Er rijdt een Jaguar voorbij, net zo een als die van hen. Grijs en geruisloos. Gerard, achter het stuur, groet.

Elize voelt Nathan verstrakken, haar hand in de zijne. Het passeren van de auto heeft zijn aandacht naar het plantsoen getrokken. Hij stampet op de grond. Krachteloos. Toch schiet Elize’s hand los, valt omlaag en slaat tegen het portier. Zo snel hij kan gaat hij hun huis binnen, in zijn opwinding heeft hij moeite met het slot. Opnieuw, nu heviger geïrriteerd en met een pijnlijke hand, volgt Elize de hoekige, radeloze bewegingen.

Dan wendt ze haar ogen naar het plantsoen, naar de bron van zijn woede. Op een bank zit een bedaarde man met een korte baard, hij glimlacht naar de zon. Het is de man uit de supermarkt, in z’n djellaba. Dat woord heeft ze op Google gevonden, ze zijn Marokkaans, niet Turks. De man knikt haar toe.

Intussen is Nathan binnen. Elize stapt langs de wijd openstaande deur achter hem aan. Hij staat met de telefoon tegen zijn oor.

‘Willem? Een zwerver. Ja, hier in het plantsoen.’

Nathan moet drie keer naar adem happen terwijl hij dit zegt. Hij luistert heftig knikkend naar het antwoord en drukt met een